Cross-sectioneel onderzoek naar het maken van herhaalvoorschriften voor chronische medicatie in de eerste lijn buiten het fysieke arts-patiënt contact en de impact van de Covid-19 pandemie

Haio: DE SCHUIJMER Joachim , U.G.
Promotor: DE SUTTER An , U.G.
Praktijkopleider: HARDY Bjorn , SINNAEVE Philippe , Van Poucke Lieselot , Van Watermeulen Hilde , Vandenberghe Hanneke

Context: Tijdens de Covid-19 pandemie diende alle niet dringende zorg te worden uitgesteld en was er een duidelijke toename van het aantal telefonische- en videoraadplegingen. Ook nu wordt er nog veel gebruik gemaakt van teleconsultaties in Belgische huisartsenpraktijken. Teleconsultaties worden vaak gebruikt om medicatie (herhaald) voor te schrijven. De perceptie is dat Covid-19 heeft geleid tot een toename van het aantal herhaalvoorschriften voor chronische medicatie buiten het directe arts-patiënt contact. In buitenlandse studies stelde men vast dat er de voorbije decennia reeds een toename is van het aantal herhaalvoorschriften opgesteld zonder een fysiek contact met de arts. Belgische gegevens en studies hierover zijn beperkt. Hoewel dit voorschrijfgedrag voordelen biedt voor artsen en patiënten, houdt het ook belangrijke risico's in.

Onderzoeksvraag: De onderzoeksdoelstelling van deze masterproef is om een zicht te krijgen op de omvang en omgang van Vlaamse huisartsen met herhaalvoorschriften voor chronische medicatie opgesteld zonder een direct arts-patiënt contact en wat de impact van de Covid-19 pandemie hierop is.

Methode: Het betreft een cross-sectioneel onderzoek aan de hand van een online vragenlijst, die werd verspreid onder huisartsen en huisartsen in opleiding actief in Vlaanderen en/of Brussel. De vragenlijst werd opgesteld op basis van de onderzoeksdoelstellingen en deels gebaseerd op de vragenlijst gebruikt in een studie van Lillis S. et al. Er werd opgeroepen om deel te nemen via persoonlijke berichten en mails, twee nieuwsbrieven en een facebookgroep. Aan elke deelnemer werd bij aanvang van de vragenlijst geïnformeerde toestemming gevraagd. De antwoorden werden anoniem verwerkt in SPSS via voornamelijk descriptieve statistiek. De studie werd goedgekeurd door de Commissie voor medische ethiek van de Universiteit Gent.

Resultaten: Aan de studie hebben 121 huisartsen en huisartsen in opleiding deelgenomen. Er zijn 82 respondenten (70%) die reeds actief waren als huisarts voor de Covid-19 pandemie. De studie toont aan dat er een significante toename is (p0.001) na de Covid-19 pandemie van het aantal, door huisartsen gerapporteerde, aanvragen voor herhaalvoorschriften zonder direct arts-patiënt contact. Zo rapporteren 56 respondenten (68%) een toename, 21 respondenten (26%) merken geen verschil, 5 respondenten (6%) een afname. Huisartsen maken een onderscheid tussen medicatieklassen bij het al dan niet opstellen van herhaalvoorschriften zonder consultatie. Zo geven ze aan deze het vaakst op te stellen voor antihypertensiva, antiaggregantia, antihistaminica, corticosteroïde neussprays en maagzuur secretie-inhibitoren en het minst vaak voor (atypische) antipsychotica, benzodiazepines, corticosteroïden, opioïde pijnmedicatie en antibiotica. Bij 95 respondenten (82%) zijn er binnen de praktijk afspraken gemaakt over het opstellen van herhaalvoorschriften. De voornaamste redenen voor huisartsen om herhaalvoorschriften op te stellen zonder consultatie zijn: tijdsefficiëntie voor arts (84%), gemak voor de patiënt (59%) en ondersteuning van de therapietrouw (42%). De voornaamste nadelen zijn volgens huisartsen het gebrek aan klinisch onderzoek en beoordeling (81%), risico op over- en/of ondergebruik van medicatie (59%) en minder mogelijkheid om de behandeling uit te leggen (55%).

Conclusie: Herhaalvoorschriften opstellen zonder direct arts-patiënt contact is, net als bij huisartsen in andere ontwikkelde landen, ook bij Vlaamse huisartsen (in opleiding) een veelgebruikte methode om medicatie voor te schrijven. De Covid-19 pandemie lijkt een blijvende impact te hebben op zowel de omvang als omgang van huisartsen hiermee. Deze studie toont dat, hoewel huisartsen deze voorschrijfmethode gebruiken en nuttig vinden voor zowel arts als patiënt, ze zich ook bewust zijn van de risico's die hiermee gepaard gaan. Veel praktijken hebben al eigen praktijkafspraken, maar toch is er nog een hoge nood aan een overkoepelende richtlijn. Er is verder onderzoek nodig om de risico's beter in kaart te brengen om zo maatregelen te kunnen treffen die de risico's beperken.